

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาเรื่องราวและองค์ความรู้ของเทศน์มหาชาติทำนองแมงปู้ชมดวง (๒) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสร้างหลักสูตรการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดกทำนองแมงปู้ชมดวงเพื่อการเผยแพร่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระนักเทศน์ จำนวน ๖ รูป และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน ๕ คน ที่มีประสบการณ์ด้านการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ในเขตพื้นที่จังหวัดลำปาง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกเสียง

ผลการวิจัยพบว่า (๑) เรื่องราวและองค์ความรู้ของเทศน์มหาชาติทำนองแมงปู้ชมดวงเป็นทำนองการเทศน์ที่เก่าแก่ของจังหวัดลำปาง ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวลำปางมากกว่า ๑๐๐ ปี องค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้มาจากการทำงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คุณสมบัติของพระนักเทศน์ เทคนิคการรักษาเสียง การบูชาครูบาอาจารย์ การใช้สัญลักษณ์ในการฝึกเทศน์ การถือ การใส่กายพยานในการเทศน์ ทำนองที่ถูกต้องของทำนองแมงปู้ชมดวง และของพื้นที่ในต่างจังหวัดซึ่งเป็นที่ทำนองที่แตกต่างจากของจังหวัดลำปาง (๒) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการเทศน์มหาชาติทำนองแมงปู้ชมดวง เป็นหลักสูตรที่มีการทดลองใช้ฝึกอบรมในช่วงดำเนินงานวิจัย ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จเนื่องจากมีพระนักเทศน์ได้ให้ความสนใจมาก และหลายวัดมีความต้องการที่จะให้คณะวิจัยไปทำการเปิดศูนย์ฝึกอบรมด้วย โดยใช้ชื่อหลักสูตรว่าหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนองแมงปู้ชมดวง โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือพระภิกษุสามเณรในจังหวัดลำปางและพื้นที่ใกล้เคียง มีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรคือ ๑. เพื่อให้พระนักเทศน์มีความรู้เรื่องหลักและวิธีการ การเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนองแมงปู้ชมดวง ที่ถูกต้อง ๒. พระนักเทศน์สามารถสืบทอดการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนองแมงปู้ชมดวง อย่างมีคุณภาพ ๓. เพื่อให้พระนักเทศน์มีความรู้สึกรักและผูกพันและเผยแพร่งานการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนองแมงปู้ชมดวง ให้อยู่ในบวรพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

รูปแบบการฝึกอบรมและสาระของหลักสูตรประกอบด้วย ๑. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ได้แก่ ความหมายของการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดกหรือการตั้งธรรมหลวง, จุดมุ่งหมายของการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก, ประวัติความเป็นมาและประเพณีของการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก, กรรมวิธีเบื้องต้นของการหัดเทศน์และกรรมวิธีที่ทำให้เสียงดี, การนั่งเทศน์และการกำหนดเสียง ๒. การฝึกปฏิบัติตามหลักวิธีการ ได้แก่ การฝึกอื้อน่าน่า ประกอบด้วย การอื้อธรรมดาและการอื้อประกอบคำ (อาสะพันถา...), การฝึกตั้งนะโมฯ และฝึกการเดินธรรมโดยการใส่ทำนองแมงปู้ชมดวง (นิยมใช้กัณฑ์มัทรีในการฝึก) โดยใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมจำนวน ๒ วัน (๒๐ ชั่วโมง) สื่อการฝึกอบรมคือเทปเสียงและซีดีรอม ประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรม

คำสำคัญ หลักสูตรการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก แมงปู้ชมดวง จังหวัดลำปาง